

Ăn Tết Nam Bộ

XƯA

NAY

Có thể thấy các công việc chuẩn bị đón Tết xưa ở Nam Bộ rất quen thuộc như: dọn dẹp nhà cửa, có nơi lợp lại mái nhà, sửa bếp, lau chùi các bộ lư. Tuy nhiên, theo tục lệ xưa thì khi nhà không có đám cưới trong năm mới được lau chùi. Cảnh đó là quét mộ ông bà, dọn tre làm nêu, dán câu đối trên các cột nhà, bàn thờ tổ tiên. Trong nhà sẽ bỏ đi những vật dụng không xài, chuẩn bị hũ gạo, lu nước, muối, mỡ, bột ngọt, đường đầy đủ trước mừng một Tết để năm tới làm ăn phát đạt. Một số nơi còn tắm cho “ông Địa”, “Thần Tài” để cầu sự may mắn, tiền của.

Trẻ con rất thích Tết xưa với ba lý do: có đồ mới, ăn uống nhiều hơn, được tiền lì xì của người lớn. Trước Tết khoảng một tháng, hầu hết các thợ may đều “khóa sổ” không nhận hàng vì sợ không may kịp. Khoảng độ 14, 15 tháng 12 âm lịch, sẽ xuất hiện khá nhiều lò bánh trắng, các vỉ phôi bánh làm bằng lá dừa dựng đầy hai bên tuyến lộ nông thôn, trước các sân nhà. Nhà nhà tĩa mai để kịp trở vào dịp Tết. Các khoảnh ruộng, rẫy tranh thủ trồng bông vạn thọ, cúc, hướng dương. Hầu hết các hộ đều chuẩn bị vật liệu để gói bánh tét, làm mứt chuối, gừng, dừa, dưa kiệu... Cánh đàn ông thì chuẩn bị rượu, tát đìa, tát mương bắt cá đồng, làm khô và các loại “mồi” nhậu để lai rai ba ngày Tết với bạn bè, dòng tộc.

Ở Cần Thơ xưa, khoảng 23/12 âm lịch là đã thấy mùi Tết. Khởi đầu là chuyện đưa ông Táo về trời với theo lèo, dưa hấu, dốt vàng mã, đặc biệt là hình “tàu bay ngựa chạy” ngụ ý cho ông Táo đi nhanh.

Gần Tết, một số đoàn hát “bô tèo”, đoàn lô tô đã thấy xuất hiện cát rập tại các vùng nông thôn, thường

Bài & ảnh: SONG ANH

là nhà lồng chợ, trường học, sân banh, nơi thờ tự như đình, chùa... để phục vụ người dân. Không khí càng rộn ràng hơn nhất là khoảng 27 đến 29 âm lịch, xuồng ghe đầy sông rạch, xe lôi, xe lam, xe đồ nhỏ cũng chật cứng các tuyến đường, các sạp buôn bán đầy màu sắc với các mặt hàng hấp dẫn, nhiều nhất vẫn là bánh in, các loại mứt, rượu, pháo các loại, bao lì xì, giấy dán nhà, trái cây, trâu, cau, mai, vạn thọ, cúc, thịt heo, dưa cải, hột vịt...

Đêm giao thừa rất vui, hầu như không ai ngủ. Người lớn thì lo ừi (là) quần áo Tết, xem lại bánh mứt, thức ăn; trẻ con thì xem truyền hình tại nhà hay tập trung ở các điểm chơi lô tô, quay số; nam thanh nữ tú thì tụ tập ở các sân có đoàn cải lương, chiếu bóng... Từ trước Tết, pháo đã nổ lác đác, chủ yếu là pháo "chuột", pháo tiểu còn pháo đại, pháo trung chỉ nổ rộ ngày đêm giao thừa để mừng năm mới.

Trên bàn thờ ngày Tết thường cúng các loại trái cây: Mãng cầu, dưa xiêm, đu đủ, xoài... kèm đĩa bánh tét, đĩa thịt kho dưa giá, chai rượu trắng, dưa hấu. Mừng một Tết, con cháu phải đứng trước mặt ông bà, cha mẹ để mừng tuổi, chúc thọ, chúc phúc. Trẻ con được nhận bao lì xì từ người lớn. Ngày Tết, những đoàn Lân "kiếm ăn" rất khá từ thành thị đến thôn quê. Có Lân đến, chủ nhà ít nhiều cũng phải thưởng tiền gói vào cây nêu hay treo bằng dây trước nhà. Cạnh đó, các gia đình rất quan tâm đến việc tìm người "xông đất" đầu tiên trong năm mới, xem như đây là vận mạng, sức khỏe, công việc làm ăn thành đạt của cả gia đình nên thường "đặt hàng" khách mời. Trong ba ngày Tết, mọi người bảo nhau: Không gây gỗ, la mắng, nói bậy, không được quét nhà... Cần Thơ xưa cũng duy trì đều đặn thông lệ viếng thăm ngày Tết theo quy luật "mùng một Tết cha, mùng ba Tết thầy" nên gia chủ thường có mặt tại nhà vào mùng hai và các ngày khác. Có người ngại đi xa ở nhà tổ chức đánh bài tứ sắc, xập xám, xì dách, bài cào, đánh lô tô, bầu cua cá cọp, tài xỉu...

Theo dòng chảy của thời gian, hiện không khí đón Tết ở Cần Thơ cũng như các tỉnh Đồng bằng sông Cửu Long đã đổi khác rất nhiều. Không còn tiếng pháo nổ đi đùng ngày Xuân, hiếm thấy xuất hiện hình ảnh cây nêu kể cả khu vực nông thôn, không còn thấy các lò bánh tráng, bánh phồng như trước. Thợ may "miệt vườn" hầu như thất nghiệp vì xu hướng mua đồ mới may sẵn vừa tiện, nhanh, giá rẻ, lại nhiều mẫu mã. Thức ăn Tết, bánh mứt các loại, phụ nữ thời nay không còn phải mất thời gian chế biến vì đã bán đầy ở các trung tâm thương mại, các chợ, các siêu thị. 30 Tết dọn dẹp nhà cũng chẳng sao. Thời điểm mua đồ ăn, thức uống cũng không cần vội vã. Có người đến chiều 29 Tết mua vẫn kịp. Mua nhiều lại được người bán mang hàng đến tận nhà khỏi phải đi lại, vận chuyển tốn công. Cây cảnh, mai, hồng, vạn thọ... và nhiều loại khác khoảng 15/12 âm lịch bán đầy ở bến Ninh Kiều, các

đường phố trung tâm, về đến các chợ quận, huyện, tha hồ chọn lựa phù hợp với túi tiền người mua. Không có thời gian dọn dẹp nhà cửa chẳng?

Đừng lo! Đã có dịch vụ "Ô sin"

phục vụ chu đáo, miễn gia chủ có tiền. Những năm gần đây, lại rộ lên dịch vụ

"thuê mai" ngày Tết. Không choáng ngợp và thán phục sao được khi thấy nhà hàng xóm chở về những gốc mai khổng lồ, hoành tráng trị giá hàng chục, hàng trăm triệu đồng đặt hiên ngang trước sân, để rồi sau Tết chúng lại được chuyển đi với lý do đem "gối" chăm sóc tại một cơ sở dịch vụ hoa kiểng nào đó, Tết năm sau lại mang về bày biện.

Trưa 30 âm lịch ở Cần Thơ coi như chấm dứt việc mua sắm. Đường phố bắt đầu vắng, hàng quán dẹp dần, chỉ còn người lao động nghèo tranh thủ đi sắm Tết muộn với tâm lý hàng dạt không bán thì thương lái cũng chẳng mang về quê xa được nhất là hoa trái rẻ tiền. Chiều và đêm giao thừa, đàn ông thường ở nhà xem truyền hình, "lai rai" với bạn bè lối xóm, phụ nữ dọn dẹp nhà cửa, bếp núc, coi lại các món ăn, cúng giao thừa, trẻ con thì ra đường rong chơi tập trung ở cầu Cần Thơ, bến Ninh Kiều, khu Bãi Cát, trung tâm chợ... để xem bắn pháo hoa sau giao thừa mới về đến nhà.

Thời @ có khác. Tết bây giờ thật giản đơn, hiện đại. Có người quên đi viếng ông bà, người thân, thầy cô ngày Tết. Trẻ con thì lên lịch đi "dã ngoại" với bạn bè suốt mấy ngày Xuân. Thanh niên vùng sâu có khi say xỉn suốt ngày vì không biết làm gì để giết thời gian. Trên bàn thờ đã hiếm dần những đĩa thịt kho dưa giá truyền thống, những đĩa mứt chuối, mứt gừng, những phong bánh in giấy đỏ, giấy hồng, chai rượu đế... để thay vào đó những thức ăn chế biến công nghiệp, những chai rượu ngoại đắt tiền. Múa Lân giờ có khi cũng phải ra giá cả hائل hoi, nhất là các đoàn lớn. Chuyện hên xui "xông đất" giờ đã xưa, chủ yếu là mong lãnh đạo, quan chức tới nhà để nổ mạt, nổ mỳ là chủ yếu. Nhiều người bảo nhau mong Tết đến để có thêm tiền lương tháng 13, tiền thưởng, quà biếu xén. Xong việc ấy rồi chỉ mong Tết qua mau. Sau Tết, không khí mệt mỏi tràn ngập, chỉ có những người hành nghề thu mua phế liệu là vui mừng nhất vì trúng đậm các loại vỏ bia lon, nước ngọt, thùng các tông và nhiều thứ khác.

Tết đến. Vui mừng, buồn lo lẫn lộn. Phải chấp nhận cuộc sống hôm nay, chấp nhận những cái Tết hiện đại hôm nay, nhưng sao cứ thấy buồn buồn hoài cổ những cái Tết năm xưa ở Cần Thơ. ■

